

Н. П. Сігнаєвська
магістрант ННІ педагогіки (Магістратура
8.18010020 "Управління навчальним закладом"
Житомирського державного університету імені
Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: nsignaevska@gmail.com

**Особливості використання інноваційних підходів в управлінні
навчальними закладами освіти**

статті розкрито теоретичні основи та особливості використання інноваційних підходів в управлінні навчальними закладами освіти. Окреслено нормативно-правову базу використання інноваційних підходів для ефективного використання їх в управлінні закладами освіти. Розкривається сутність поняття "управління", зміст та основні особливості управління навчальними закладами. Визначено чинники, що впливають на впровадження нововведень для поліпшення роботи навчального закладу.

Актуальність теми. Процес входження України до європейського освітнього простору, впровадження найкращих здобутків у галузі освіти потребує оновлення системи освіти, що завжди починається з певних змін в управлінні освітою та безпосередньо в якісному управлінні навчальними закладами. Тому ефективність освітніх процесів значною мірою залежить від ефективності використання в управлінській діяльності навчальним закладом інноваційних підходів.

Значна частина керівників навчальних закладів підключаються до процесу активного пошуку та доцільного впровадження інновацій в управлінську діяльність, що базується на розумінні освіти як фундаменту високорозвиненого сучасного, породжує нові часові ціннісно-цільові орієнтири, методи, форми, засоби і способи, види організації освітнього процесу, а отже й інноваційні системи управління, що забезпечують оптимальне функціонування, високий розвиток і удосконалення навчального закладу освіти, створення необхідних умов для досягнення поставленої мети.

Нові погляди на управління освітою запропонували у своїх дослідженнях В. Афанасьєв, В. Бондар, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Л. Калініна, В. Маслов, Н. Ничкало, С. Ніколаєнко, Є. Павлютенков, В. Пікельна, В. Олійник Ю. Конаржевський, В. Лазарєв, В. Луговий, Т. Лукіна, О. Мармаза, Н. Маслова та ін.

Ми підтримуємо позицію цих науковців, які розглядають управління освітою в контексті соціальних трансформацій як особливий вид людської діяльності, що відбувається в умовах постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища і цілеспрямовано впливає на керовану систему для забезпечення її стабільного функціонування й послідовної реалізації мети в межах заданих параметрів на основі закономірностей дії механізмів управління й самоуправління [1: с. 10-11].

Нині особливої актуальності набуває потреба в інноваційному управлінні навчальним закладом. Таке управління дає змогу підтримувати конкурентоспроможність нашої освіти, зміцнювати національну безпеку держави, суспільства й особистості.

Основну відмінність між загальною системою управління та інноваційною системою управління освіти вчені вбачають у тому, що остання полягає у встановленні та використанні всіма суб'єктами освіти пріоритетів якості: якості умов, якості процесу та якості результатів цього процесу

Однак інноваційні підходи в управлінні навчальним закладом все ще перебувають на стадії розвитку.

Метою нашої статті є висвітлення актуальної теми використання інноваційних підходів в управлінні навчальними закладами.

Виклад основного матеріалу. Поняття "управління" в наш час використовується в численних науках. Проте зміст цього поняття багато в чому визначається специфікою досліджуваного об'єкта. Саме тому важливо визначити сутність управління навчальним закладом, тому що саме це поняття є ключовим у системі управління навчальним закладом.

Г. М. Коджаспірова надає три визначення поняття "управління": 1) функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження їх певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію програм і цілей; 2) цілеспрямована діяльність по узгодженню суб'єкт-суб'єктних відносин і дій для підтримки системи та приведення її в заданий (програмований) стан; 3) системний процес планування, організації, мотивування і контролю, що дозволяє сформулювати і досягти цілей функціонування організації [2: с. 360].

У "Великому тлумачному словнику сучасної української мови" дається таке визначення управління: "спрямовувати діяльність, роботу кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; спрямовувати хід, перебіг якогось процесу; впливати на розвиток, стан чого-небудь" [3: с. 518].

Управління навчальним закладом визначається як діяльність керуючої підсистеми, спрямовану на створення прогностичних, педагогічних, психологічних, кадрових, матеріально-фінансових, організаційних, правових, ергономічних, медичних умов, необхідних для нормального функціонування і розвитку навчально-виховного процесу і реалізації цілей навчального закладу [4: с. 45].

Головною особливістю управління навчальним закладом, на відміну від інших видів соціального управління, є його спрямованість на створення сприятливих педагогічних умов для розвитку учнів чи студентів, професійного росту та зростання персоналу.

Національна доктрина розвитку освіти наголошує на необхідності створення умов розвитку і саморозвитку кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися упродовж усього життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства. Це, у свою чергу, вимагає пошуку нових підходів, форм та змісту педагогічної діяльності, що можливе при здійсненні якісно нової управлінської діяльності, яка ґрунтується на засадах педагогічної інноватики – сучасного напрямку педагогіки [5].

Інноваційний менеджмент – це сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм управління інноваційною діяльністю конкретного об'єкта управління з метою одержання найоптимальнішим шляхом результатів цієї діяльності [6: с. 11].

Інноваційна діяльність – характерна ознака сучасної освіти та освіти майбутнього. Це необхідність, що зумовлена часом, конституційними вимогами, тенденціями розвитку освіти щодо забезпечення кожної дитини освітнім рівнем відповідно до її індивідуальних потреб і природних здібностей.

Інноваційні підходи утворюють нові моделі управлінської діяльності: 1) системний підхід; 2) ситуаційний підхід; 3) програмне управління; 4) цільове управління; 5) програмно-цільове управління; 6) управління за кінцевим результатом; 7) кібернетичне управління; 8) діалогічне, колегіальне управління; 9) управління розвитком закладу освіти; 10) управління якістю освіти; 11) адаптивне управління; 12) рефлексивне управління; 12) особистісно-орієнтоване управління; 13) оптимізаційне управління; 14) демократичне управління; 15) управління інноваційними процесами [7].

Слід мати на увазі, що на впровадження нововведень як основи поліпшення роботи навчального закладу впливають такі чинники:

- зовнішні чинники інноваційної політики: замовлення суспільства на освітні результати; демографічні показники; фінансування освіти;

- характерні риси інноваційної практики на місцевому рівні: традиції інноваційних спроб; навчання керівників закладів освіти управляти інноваційними процесами;
- характерні риси інноваційної діяльності на рівні навчального закладу: дії менеджера закладу щодо поширення новацій;
- характерні ознаки нововведення: потреби змін; зрозумілість і комплексність сфери змін; якість і наявність умов для змін; характер рішення про зміни [7].

Основними принципами відбору інноваційних технологій є перспективність, демократичність, гуманістичність, інтегративність, реалістичність, цілісність, керованість, економічність, актуальність.

Оцінювати інновації доцільно за трьома основними критеріями:

- актуальність;
- корисність;
- реалістичність [8].

Актуальність інновацій пов'язана з можливістю та необхідністю розв'язати певну проблему саме зараз. Проблема означає невідповідність між реальним станом справ і бажанням, між об'єктивно існуючими проблемами і можливостями їх вирішення, між бажаними результатами й виборів способів їх досягнення.

Проблема стає актуальною, коли постає необхідність розв'язати протиріччя для досягнення певної мети діяльності і конкретних результатів.

Корисність інновацій зумовлюються такими показниками:

- інноваційний потенціал;
- надійність та вірогідність очікуваних результатів;
- перспективність та подальший попит на інновацію. Можливість реалізувати новацію передбачає аналіз ресурсного,

кадрового, програмно-методичного, матеріально-технічного та інших видів забезпечення [8].

У Законі України "Про пріоритетні напрямки інноваційного розвитку України" сучасний стан розвитку національної системи освіти в Україні характеризується докорінними змінами, які відбуваються в усіх сферах життя нашого суспільства. Характерною ознакою цих змін є творчий пошук інноваційних технологій у педагогічній та психологічній науці з метою вироблення політики стратегічного управління розвитком системи національної освіти України.

Введення інновацій у практику управління навчальним закладом – це досить складний процес. Таким чином, кожний етап інноваційної діяльності вимагає від керівника адекватної професійної компетенції. Адже саме керівник дає згоду або не згоду на впровадження інновацій. В цьому питанні дуже легко помилитися,

тому потрібен високий професіоналізм та, звичайно, творчий та нестандартний підхід до вирішення окресленої проблеми. Адже нове завжди ризиковане, хоч як добре воно не було б обдумане.

Отже, опанування ідеї інноваційного підходу в управлінській діяльності – найголовніша і найпотужніша передумова прогресивного розвитку школи і сучасного рівня управління цим процесом. Входження в інноваційний простір починається з творення чи сприйняття нових ідей, ідей нововведення та втілення їх в життя.

Список використаних джерел та літератури:

1. Єльнікова Г. В. Новий погляд на управління загальною середньою освітою / Галина Василівна Єльнікова // Імідж сучас. педагога. – 2001. – № 3/4. – С. 28-30.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ "Перун", 2001. – 1440 с.
3. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. / М. Хриков. – К. : Знання, 2006. – 365 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України і ХХІ столітті. – К. : Шк. світ, 2001. – 24 с.
5. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Микитюк П. П. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – 295 с.
6. Ельбрехт О. М. Адаптивне управління навчальним процесом. / Ельбрехт О. М. – Х. : Основа, 2005. – 128 с.
7. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / Мармаза О. І. – Х. : Освіта, 2004. – 204 с.

Н. Сигнаевская

Особенности использования инновационных подходов в управлении учебными заведениями

В статье раскрыты теоретические основы и особенности использования инновационных подходов в управлении учебными заведениями. Обозначены нормативно-правовую базу использования инновационных подходов для эффективного использования их в управлении учреждениями образования. Раскрывается сущность понятия "управление", его содержание и основные особенности управления учебными заведениями. Определены факторы, влияющие на внедрение новшеств для улучшения работы учебного заведения.

N. Sihnaievska

The use of innovative approaches in the management of educational institutions

In the article the theoretical basis and the use of innovative approaches in the management of educational institutions are revealed. The regulatory framework of using innovative approaches effectively for the management of educational institutions is described. The article reveals the essence of the concept "management", contents and the main features of educational institutions' management. Factors influencing the implementation of innovations aimed to improve the work of the educational institution are identified.